

pět tam ostrovů leží, však oči vám vzdálenost klame.
 Aby ses nedivil Dianě jenom, že urážku mstila,
 věř, že to Nájady jsou, jež deset kdys zabily býků,
 všechny venkovské bohy k té oběti pozvaly, jenom
 na mne však zapoměly a daly se v slavnostní tance.
 Vzkypěl jsem hned a rozlil se tak, jak nejvíce bývám,
 hrozně jsem přetékal vztekem i vodou a bouřně jsem
 proudil,

od lesů lesy jsem rval a od polí urvával pole,
 víly, jež teprve teď si vzpomněly na mne, i s krajem
 do moře odvalím odtud. A mořské vlny i moje
 celou tu urvanou zem hned roztrhly na tolik částí,
 kolik tam uprostřed ústí teď vidíš Echinad státi.

Jeden však ostrov, jak vidíš sám dobře, se do dálky
 táhne,

ten je mi obzvláště milý a Perimélé má jméno.
 Byla to milenka má, já panenství kdysi jí odňal.
 Otec však Hippodamás to těžce nesl a svrhl
 ze skály do moře dceru — chtěl rozhněván za trest ji zabít.
 Já ji však přijal a na vlnách nesl a takto se modlil:
 „Vladaři moří a vod, ó Neptune, trojzubcem mocný,
 přispěj pomocí dívce, již utopit krutý chce otec,
 buď jí poskytni místo, či sama ať místem se stane!“
 Za mé řeči ji pevnina nová v své náruči jala,
 ostrov z dívčiny stal se a stojí tam uprostřed vody.

Filémón a Baucis

Slovům Achelóovým se divili přítomní všichni,
 jediný Peirithoos, jenž zpupně pohrdal bohy,
 smál se jim, tomu že věří, a rouhavá pronesl slova:
 „Smyslenku vyprávíš nám a bohům moc přílišnou dáváš,
 tvrdíš-li, že snad berou a nové zas dávají tvary.“

Úžasem trnuli všichni a řeč jeho neschvalovali,
 zejména rozvázný Lelex, muž dospělý duchem i léty,
 ozval se takto: „Moc bohů je bez konce, měřit se nedá,
 cokoliv boží je vůlí, to také i skutkem se stane.
 Abys nepochyboval, hle, na jednom z pahorků fryžských
 dub a lípu bys našel a kolem nich cihlovou zídku.
 Sám jsem viděl to místo, když do Frygie mě poslal
 Pittheus, Pelopův syn, neb té v zemi Pelops kdys vládl.
 Poblíž těch stromů dnes bažina je, dřív obytná země,
 nyní tam potápky vodní a lysky bahenní plovou.

Jednou sem Iuppiter přišel a Merkur, syn Main a jeho,
 oba dva v podobách lidských, i Merkur odložil křídla.
 Tisíce obešli domů a hledali ke spánku místo,
 tisíce domů jim uzavřel klíč. Jen jeden je přijal,
 nízký a malý a rákosovými jen pokrytý došky.
 Stařena Baucis a Filémón stařec v něm bydlili zbožní,
 v chatrči oné strávili spolu svá mladistvá léta,
 zestárlí v ní, a chudobu svou si přiznávajíce,
 s klidnou ji snášeli myslí a bez nářků, bez žalování.
 Nesejde na tom, zda pány neb sluhy bys v chaloupce
 hledal:

v domě jsou jenom dva lidé a oba jsou sluhy i pány.

Když tedy nebešťané sem došli k té nevelké chýši,
 oba sklonili hlavy a vstoupili nízkými dveřmi.
 Stařec jim sedadlo podal, kde měli si pohovět údům,
 na něž ochotná Baucis jim prostřela pokrývku hrubou.
 Rozhrábne žhavý v ohništi popel a včerejší oheň
 rozdělá znova, jej suchými listy a suchoučkou korou
 k plápolu živí a fouká do něho stařeckým dechem.
 Polénka rozštípaná a vyschlé z půdy též roští
 snese a naláme v kousky a pod kotlík na oheň vloží,
 zeleninu pak loupá, již v zahradě nasbíral manžel;
 vidlici dvojhrotou vezme a jí hřbet vepřový sejme,

uzením začouzený, jenž na trámu zčernalém visel.
Ze hřbetu schovávaného již dlouho pak uřízne kousek,
uříznutý dá na krb a měkčí ho ve vřelé vodě.

Zatím, aby čas ušel, své hosty hovorem baví,
chystají pohovku jim, jež spodek vrbový měla,
z trávy rákosové pak polštáře ustelou na ni,
ty pak přehozem kryjí, jež prostírat nebyli zvyklí,
leda o svátek jen; však pro svou láci a stáří
nebyl nehoden nijak té vrbové pohovky věru.
Bohové usednou k stolu, jež přistaví chvějíc se Baucis.
Stůl však viklavý byl a jednu nohu měl kratší;
střípkem ji podloží tedy, a stůl když rovně již stanul,
hrstí zelené máty pak utřela stolovou desku.

Olivy zelenorudé pak na stůl stařena klade,
potom i salát a ředkev, sýr domácí, tvarohu hroudu,
podzimní dřínky, jež naloženy jsou ve vinném octě,
naměkko vejce, jež otáčela jen v popelu vlahém;
všecko v hliněných miskách, a z téhož materiálu
přistaví nádobu vína a poháry, zrobené z buku,
uvnitř v dutině své jež vymazány jsou voskem.
Po malé chvíli dodal i krb již pokrmy horké;
víno mladého věku se na chvíli odnáší stranou,
aby na malém stole zas místo k zákuskům bylo:
ořechy, fíky teď přijdou a sevrklé sladounké datle,
švestky a jablka vonná se v širokých ošatkách skvějí,
z révoví nachového tam sebrané hrozny se rděly,
uprostřed žloutl se med a nade vším pokojně září
dobré a laskavé tváře a ochota čilá a štědrá.

Při jídle staříci oba se s údivem dívají na to,
jak se prázdný džbán sám od sebe vínem zas plní.
Ustrnou nad zázrakem a dlaně k nebesům vzepnou,
Baucis a Filémón plachý se obrátí s prosbami k bohům,
aby jim prominuli, že hostina byla tak chudá.

Měli tam jedinou husu, jež strážkyní chatrče byla,
tu hned nebeským hostům se chystali podati v oběť.
Husa však pomalost jejich svým rychlým znavuje letem,
dlouho uniká starcům, až konečně u samých bohů
hledala spásu. A bozi ji kázali naživu nechat
pravice: „Bohové jsme a hříšné sousedy vaše
ztrestáme po zásluze, vás dva však vyjmeme z trestu,
vám se nestane nic, jen domek svůj opusťte rychle,
držte se našich kroků a s námi na kopec pojdte!“
Staříci poslechnou oba, a berlou se podpírajíce
po dlouhém úbočí kopce se těžce belhají vzhůru.

Vrchol když před sebou měli, co šípem bys dostřelil
mohl,

zvědavě obrátí oči a vidí, že okolí celé
bažina zaplavila a jejich jen chatrč tam stojí.
Zatímco diví se tomu a sousedy oplakávají,
ona chaloupka stará, tak malá i pro dva jen pány,
mění se v nádherný chrám: hle, z podpěr se stávají sloupy,
došky se žlutají zlatem, je vidět i zlacenou střechu,
veřeje zdobené zlatem a podlahu mramorem krytou.
Iuppiter, Saturnův syn, k nim promluvil s laskavou tváří:
„Starče tak spravedlivý a stařeno, která jsi hodna
manžela spravedlivého, co žádáte?“ Filémón stručně
s Baucidou mluvil, pak projevil bohům svou společnou
žálost:

„Tady kněžími být a hlídači svatyně naší
přejem si oba. A jako jsme pospolu svorně zde žili,
chceme zde v hodinu stejnou i zemřít, ať nespátřím nikdy
ženy své hrob, a mne ať nemusí pohřbívat ona!“

Přání se splnilo jim: stráž společnou nad chrámem měli,
dokavad naživu byli. Když sešli pak stářím a léty,
před stupni chrámu když stáli a na osud onoho místa
náhodou vzpomínali si, vtom Filémóna zří Baucis,

Baucidu Filémón zase, jak halí ji zelené listí.
A když nad dvojí tváří již vzrůstala koruna stromu,
dokud bylo to možné, tu hovoří spolu. „Buď sbohem,
ehoti,“ pak současně řekli, a současně oběma větve
zakryly ústa. A dodnes ti ukáže bíthýnský rolník
dvojici sousedních kmenů, jež vyrostly z těla jich obou.

Starcové věrohodní mně tohleto vypravovali;
věřím, že mluvili pravdu. Já sám jsem na větvích stromů
uviděl věnečky viset; a řekl jsem, dávaje čerstvé:
„Miláček bohů buď bohem, kdo uctíval bohy, buď sám
ctěn!“

Próteus

Vyprávěč touto bájí tam všechny přítomné dojal.
Thésea nejvíce ze všech. Ten slyšet chtěl o božích skutcích
zázračných. Proto bůh řeky mu odvětil, o levý loket
podepřen: „Proslulý reku, jsou bytosti, u nichž jen jednou
změnili tvářnost a nová podoba zůstala navždy.
Jiným však do různých tvarů lze přecházet, tak jako tobě,
Prótee, bydlící v moři, jež objímá pevninu vodstvem.
Dnes tě jak mladíka vidí a zítra lva uvidí v tobě,
dnes jsi divokým kancem, ač hroživým hadem byls včera,
brzy ti narostou rohy a v býka se najednou změníš,
často kamenem byls a jindy měls podobu stromu,
leckdy bývals i řekou, vln plynoucích na sebe brávals
tvářnost, a jindy zas v oheň ses proměnil, opak to vody.

Erysichthón

Stejně nabyla moci též Mnéstra, choť Autolykova.
Jejím otcem byl Erysichthón, jenž pohrdal bohy,
necitl je na oltářích ni žertvou ni kadidlem vonným.

Jednou Cereřin háj prý sekerou zhanobil drze,
prastaré stromy a keře tam znesvětil ocelí ostrou.

V háji stál ohromný dub a letitý, sám se zdál lesem.
Pamětní tabulky, věnce a stužky jej obepínaly
uprostřed kmene a za přání splněná hlásaly díky.
Často Dryady pod ním své slavnostní tančily reje,
často si okolo stouply, a když se za ruce vzaly,
měřily objem stromu. I zabíral velikán velký
celkově patnáct sáhů. A ostatní stromové bylo
o tolik nižší než on, oč nižší je tráva než stromy.

Přece však Erysichthón ho ostří své sekery nechtěl
ušetřit: čeledi své strom posvátný přikázal podtít,
a když se zdráhali splnit ten rozkaz, tu bezbožník onen
vytrhl sekeru jednomu z nich a promluvil takto:
„Ať je i bohyni milý, ba ať je to bohyně sama,
přece se musí dotknout svým listnatým vrcholem země!“

Zatímco sekeru zdvihl a rozpřáh' se k úderu z boku,
Cereřin posvátný dub se zachvěl a zasténal náhle,
listí mu začalo sinat a zároveň začaly sinat
žaludy na něm a sinalost pokryla předlouhé větve.
Jakmile bezbožná ruka v peň mohutný sekeru vtála,
z rozseklé kůry se řinula krev a potokem tekla,
jakým se valívá asi, když sklesne blíž oltáře žertva,
mohutný býk když krvácí z hlubin své proťaté šíje.

Užasli všichni a toliko jeden se odvážil ze všech
odvrátit bezbožný čin a zadržet sekeru v ráně.
Vladař pohlédl naň a pravil: „Zde odměnu vezmi
za hloupou zbožnost!“ a od stromu obrátiv sekeru na něj,
hlavu mu s ramenou s'ál a znovu zas do dubu sekal.
Vtom se ze vnitřku stromu hlas ozval a slyšeti bylo:
„V tomto stromě se skrývám já, Cereře nejdražší víla;
umírám teď, však slyš mé proroctví: potrestán budeš
za svůj ukrutný čin, což pro mne je útěchou v smrti.“